

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента кафедри менеджменту та економіки морського транспорту

Національного університету «Одеська морська академія»

Міністерства освіти і науки України

Бабаченко Марини Вікторівни

на дисертаційну роботу Станевої Яни Миколаївни на тему:

«Управління сталим розвитком портової системи України»,

що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 - «Менеджмент» (галузь знань 07 – Управління та адміністрування).

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська морська академія» Міністерства освіти і науки України

Актуальність теми

Актуальність дисертаційної роботи Станевої Я.М. зумовлена необхідністю формування результативної системи управління портами України в умовах воєнно-індукованих загроз, ресурсних обмежень та стратегічного курсу на євроінтеграцію. Автор слушно зауважує, що сучасний розвиток галузі вимагає переходу від фрагментарних рішень до інтегрованих моделей, які поєднують економічні, цифрові та екологічні чинники (відповідно до Європейського зеленого курсу та принципів ESG).

Особливої ваги дослідження набуває в контексті необхідності адаптації вітчизняної портової інфраструктури до стандартів ЄС та вимог «зеленої» трансформації енергетики й логістики. Управління сталим розвитком у цьому сенсі розглядається не лише як засіб мінімізації екологічного впливу, а як стратегічний інструмент підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських портів.

В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів та трансформації глобальних ланцюгів постачання, обґрунтування організаційно-економічних механізмів, що забезпечують баланс між економічною ефективністю,

соціальною відповідальністю та екологічною безпекою портової діяльності, стає критично необхідним для повоєнного відновлення галузі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Для розв'язання окресленого наукового завдання у дисертації коректно визначено об'єкт і предмет дослідження (сторінка 21), його мету (сторінки 20-21). Здобувачем поступово вирішено низку завдань за відповідною структурнологічною схемою дослідження, що сприяло реалізації поставленої мети. Належний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені, зокрема, використанням широкої джерельної бази за темою дисертації: список використаної літератури налічує 220 найменувань.

Для дисертації характерна системність та ясність викладення матеріалу, вміння виділити суттєві моменти, чітка їх аргументація. Висновки дисертаційної роботи цілком обґрунтовані, коректні та впливають з викладеного матеріалу. Зазначене дозволяє констатувати, що отримані здобувачем Станевої Я.М. в ході роботи над дисертацією наукові результати є всебічно обґрунтованими та достовірними.

Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій

Детальне вивчення змісту дисертації, представленої на рецензування, дозволяє стверджувати, що в роботі сформульовано та обґрунтовано сукупність положень, що характеризуються науковою новизною і свідчать про особистий внесок Станевої Я.М. у поглиблені теорії та практики управління сталим розвитком портової системи України.

У роботі отримано низку результатів, що мають суттєву наукову новизну:

- вперше розроблено системно-універсальний підхід до управління сталим розвитком портової системи, який інтегрує організаційно-

інституційні, фінансові, технологічні та екологічні складові в межах єдиного управлінського простору;

- удосконалено концептуальні засади управління шляхом формування двоконтурної архітекτονіки: базового (стабілізаційно-резистентного) та інноваційно-стратегічного контурів.

- набув подальшого розвитку методичний інструментарій оцінювання ефективності управління, що базується на індикативно-результативній моделі та агрегації індексів сталості.

- дістав подальшого розвитку алгоритм управління процесами забезпечення сталого розвитку, представлений у вигляді восьми-етапного замкненого циклу.

Практична значимість отриманих наукових результатів

Сформульовані в роботі науково-практичні рекомендації є обґрунтованими та такими, що мають практичну цінність, що підтверджується впровадженням, зокрема: у ДП «Адміністрація морських портів України» (довідка від 19.12.2025), у ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ», у філію АТ «ДПЗКУ» «Одеський зерновий термінал».

Наукові положення, висновки та рекомендації знайшли відображення в навчальному процесі Національного університету Одеська морська академія (акт від 5.12.2025) при викладанні навчальних дисциплін «Менеджмент і адміністрування підприємств морського транспорту» та «Управління сегментами морської галузі».

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків та рекомендацій

Основні результати дослідження достатньою мірою відображені у 15 наукових працях, серед яких статті у фахових виданнях України, публікації у виданнях, що індексуються у Scopus/Web of Science, та монографії.

Аналіз наукових праць свідчить про належний рівень обґрунтування отриманих результатів відповідно до мети (поставленого завдання) і висновків.

Оформлення дисертації та оцінка змісту роботи

Структурно дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 269 сторінок, із них – 207 сторінок основного тексту, що містить 35 таблиці, 35 рисунки.

Структура роботи є добре продуманою, матеріал викладено логічно та послідовно, науковою мовою. Детальне вивчення тексту дисертації дає підстави стверджувати про глибоке розуміння проблематики та завдань, поставлених для вирішення, а підхід до викладу отриманих результатів відзначається системністю та ґрунтовністю опрацювання матеріалу за темою дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації

1. Автор проводить ґрунтовний аналіз генезису поняття «сталій розвиток», проте при формулюванні авторського визначення «управління сталим розвитком портової системи» (підрозділ 1.1) варто було б чіткіше розмежувати змістовні відмінності між цим терміном та класичним «екологічно орієнтованим менеджментом», щоб уникнути синонімічного дублювання.

2. У підрозділі 1.2, де розглядаються чинники впливу на сталість портової системи, основну увагу приділено зовнішнім економічним та екологічним аспектам. Разом із тим, автор міг би глибше розкрити роль внутрішніх організаційних чинників, зокрема цифрову зрілість портових операторів як каталізатор сталого розвитку.

3. При аналізі динаміки вантажообігу морських портів (підрозділ 2.1), основний акцент зроблено на показниках до 2024 року. Проте робота виграла

б від більш детального порівняльного аналізу структури вантажопотоків «до» та «після» відкриття українського морського коридору в серпні 2023 року, що дозволило б чіткіше оцінити адаптивність системи до екстремальних умов.

4. Автор пропонує методичний підхід до оцінювання сталого розвитку портової системи (підрозділ 2.2). Разом з тим, доцільно було б надати більш розширене обґрунтування вибору вагових коефіцієнтів для окремих індикаторів (економічних, екологічних, соціальних), оскільки їх суб'єктивний розподіл може суттєво впливати на підсумковий індекс сталості.

5. Аналітична частина розділу значно б посилилася, якби автор провів більш глибоке бенчмаркінгове дослідження показників сталості українських портів у порівнянні з портами Чорноморського та Балтійського регіонів (наприклад, портів Констанца або Гданськ), що дозволило б виявити критичні розриви у стандартах управління.

6. Розглядаючи перспективні напрями розвитку, автор акцентує увагу на державно-приватному партнерстві. Однак робота б лише виграла від уточнення конкретних форм такого партнерства (концесія, спільна діяльність тощо), які є найбільш релевантними для реалізації саме екологічних та соціальних проєктів у портах, і які інструменти залучення «зеленого» фінансування чи міжнародних грантів при цьому доцільно використовувати.

Зазначені зауваження не мають принципового характеру, не знижують високу наукову і практичну цінність роботи, а лише свідчать про складність та багатогранність обраного об'єкту дослідження

Висновок

Дисертація Станєвої Яни Миколаївни «Управління сталим розвитком портової системи України» є завершеним та науково обґрунтованим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для морської галузі.

Роботу виконано на високому науковому рівні з дотриманням вимог Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Станєва Яна Миколаївна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» (галузь знань 07 – Управління та адміністрування).

Рецензент:

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
та економіки морського транспорту
Національного університету
«Одеська морська академія»

Марина БАБАЧЕНКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 19:31:35 21.04.2026

Назва файлу з підписом: РЕЦЕНЗІЯ.docx.asice

Розмір файлу з підписом: 32.4 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: РЕЦЕНЗІЯ.docx

Розмір файлу без підпису: 27.9 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Бабаченко Марина Вікторівна

П.І.Б.: Бабаченко Марина Вікторівна

Країна: Україна

РНОКПП: 3146811046

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 19:31:27 21.04.2026

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 514B5C86A1E5DA11040000006F124E0025C59A05

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00